
Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1990-1991

12 AVRIL 1991

PROJET DE LOI

**portant approbation de la Convention
pour la sauvegarde du patrimoine
architectural de l'Europe, faite à
Grenade le 3 octobre 1985**

EXPOSE DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Au cours du 19ème siècle et au début du 20ème siècle, le législateur va, un peu partout en Europe, se préoccuper de la conservation et de la protection du patrimoine culturel national. Certes, à cette époque, la jeune Belgique n'en est pas encore à ce stade; mais dès le 7 janvier 1835, une Commission royale des Monuments est créée, avec pour mission de conseiller le Ministre de l'Intérieur en ce qui concerne la restauration de monuments historiques et les projets de construction et de restauration de bâtiments publics. Ce n'est qu'avec la loi du 7 août 1931 sur la conservation des monuments et des sites que notre pays se dotera d'un instrument permettant de « classer » les monuments par arrêté royal et de les placer sous la protection de l'Etat.

Les années soixante voient naître dans notre pays un courant social et politique qui débouchera sur l'autonomie culturelle des communautés. De nouvelles tendances apparaissent dans le domaine socio-culturel, qui vont de pair avec un souci accru de l'environnement social et un renouveau d'intérêt pour la protection des monuments et des sites; c'est dans ce contexte que l'année 1975 sera proclamée année européenne des monuments, initiative à laquelle les communautés culturelles collaboreront avec ardeur.

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1990-1991

12 APRIL 1991

WETSONTWERP

**houdende goedkeuring van het
Europees Verdrag ter bescherming
van het bouwkundig erfgoed van
Europa, opgemaakt te Granada op
3 oktober 1985**

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

In de loop van de 19de eeuw en tijdens de eerste jaren van de 20ste eeuw ontstaan zowat overal in Europa wetten die het behoud en de bescherming van het nationaal cultuurpatrimonium regelen. Het jonge België is daar nog niet aan toe, maar toch wordt reeds op 7 januari 1935 een Koninklijke Commissie voor Monumenten opgericht om de Minister van Binnenlandse Zaken van advies te dienen inzake de restauratie van historische monumenten en over de plannen voor het bouwen en herstellen van openbare gebouwen.

Pas met de wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen beschikte ons land over een instrument om monumenten bij koninklijk besluit te « rangschikken » en onder bescherming van de staat te plaatsen.

In de jaren zestig komt in ons land een maatschappelijke en politieke stroming op gang die zal leiden tot de culturele autonomie van de gemeenschappen. Tegen de achtergrond van nieuwe ontwikkelingen op sociaal-cultureel vlak, die gepaard gingen met een grotere bekommernis om het menselijk leefmilieu en een hernieuwde belangstelling voor de monumentenzorg, werd het jaar 1975 tot Europees monumentenjaar uitgeroepen, een initiatief waaraan de cultuurgemeenschappen in ons land krachtig hebben meegewerkt.

Sur le plan législatif également, la politique en matière de gestion du patrimoine culturel a marqué un tournant qui s'est concrétisé par la publication des décrets du 3 mars 1976 et du 28 juin 1976, réglant la conservation des monuments et des sites ruraux et urbains.

Par leur contenu, ces deux décrets donnaient suite à la Résolution 28, formulée en 1976 par le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe, résolution qui invitait les Etats-membres à adapter leurs lois et règlements aux nouvelles orientations en matière d'intégration du patrimoine architectural dans l'aménagement du territoire et dans la vie économique et sociale, et recommandait la protection juridique des ensembles historiques comme de leur environnement.

En même temps l'idée avait germé au sein du Conseil de l'Europe, de resserrer les liens juridiques entre les Etats membres en vue d'une approche plus intégrée sur le plan législatif.

Un comité d'experts restreint (où la Belgique était représentée) fut constitué, qui avait pour mission spécifique de préparer, dans le cadre du programme de travail intergouvernemental du Conseil de l'Europe, un projet de convention européenne pour la protection du patrimoine architectural. Le projet préparé par ce comité fut transmis au Comité des Ministres qui approuva le texte le 14 mai 1985.

Lors de la deuxième conférence, à Grenade, des Ministres ayant le patrimoine architectural dans leurs attributions, la Convention fut ouverte à la signature à la date du 3 octobre 1985.

*
* *

Le patrimoine architectural de l'Europe est particulièrement riche et présente une grande diversité.

Cette diversité se reflète dans l'ensemble des problèmes de protection, de conservation, d'entretien, de restauration et de mise en valeur, ainsi que dans les conceptions que les responsables des différents Etats européens ont sur ce sujet.

La Convention tient bien évidemment compte de cette complexité.

La Convention souligne également les racines profondes de l'unité européenne, qui réside non seulement dans les liens géographiques et culturels entre les différents pays, mais aussi dans le fait que, dans une large mesure, ces pays doivent faire face aux mêmes problèmes et que leur patrimoine architectural est exposé à des dangers et à des menaces similaires.

La protection du patrimoine est d'abord un problème de nature purement culturelle. L'environnement bâti est en effet l'expression la plus directement perceptible des valeurs culturelles qui caractérisent une communauté, notamment dans ses relations avec les autres cultures européennes.

Ook op wetgevend vlak kende het monumentenbeleid een doorbraak wat uitmondde in het tot stand komen van de decreten van respectievelijk 3 maart 1976 en 28 juni 1976 op het behoud van monumenten en stad- en dorpsgezichten.

Inhoudelijk gaven beide decreten gevolg aan de in 1976 door het Ministercomité van de Raad van Europa geformuleerde Resolutie 28 waarin de lidstaten werden opgeroepen om hun wet- en regelgeving aan te passen aan de nieuwe inzichten inzake de integratie van het bouwkundig erfgoed in de ruimtelijke ordening en in het economisch en sociaal leven, en waarin de wettelijke bescherming van historische ensembles samen met hun omgeving werd aanbevolen.

Tevens was in het kader van de Raad van Europa de idee ontstaan om een sterkere juridische band te smeden tussen de lidstaten met het oog op een meer geïntegreerde aanpak op wetgevend vlak.

Een beperkt comité van deskundigen werd opgericht — waarin België vertegenwoordigd was — met als specifieke opdracht een ontwerp van Europees verdrag uit te werken ter bescherming van het bouwkundig erfgoed, en dit in het kader van het intergouvernementeel werkprogramma van de Raad van Europa. Het door dit comité opgemaakte ontwerp werd aan het Ministercomité overgelegd, dat de tekst op 14 mei 1985 goedkeurde.

Op de tweede conferentie van ministers bevoegd voor het bouwkundig erfgoed, gehouden in Granada, werd het verdrag voor ondertekening opengesteld met ingang van 3 oktober 1985.

*
* *

Het bouwkundig erfgoed van Europa is bijzonder rijk en vertoont een grote verscheidenheid.

Die verscheidenheid komt ook tot uiting in de problematiek van de bescherming, van het behoud, het onderhoud, de restauratie en valorisatie, en in de opvattingen die de verantwoordelijken van de verschillende Europese landen daarover hebben.

Het is vanzelfsprekend dat het Verdrag met deze complexiteit rekening houdt.

Anderzijds onderstreept het Verdrag ook de diepgevoortelde eenheid van Europa : die bestaat niet enkel in de geografische en culturele samenhang van de verschillende landen, maar ook in het feit dat deze landen in belangrijke mate hebben af te rekenen met dezelfde problemen, dat hun bouwkundig patrimonium aan gelijkaardige gevaren en bedreigingen is blootgesteld.

De bescherming van het patrimonium is vooreerst een zaak van zuiver culturele aard. De gebouwde omgeving is immers de meest direct waarneembare uiting van de culturele waarden die een gemeenschap kenmerken, mede in haar relatie tot de andere Europese culturen.

La conservation intégrée de ces valeurs constitue en outre un élément important de la qualité de l'environnement. La Convention souligne le rapport existant entre la protection des monuments et des sites et les autres aspects de notre cadre de vie, tels l'aménagement du territoire et la défense de l'environnement. Elle envisage également la portée économique de la protection des monuments : si, d'un côté, celle-ci occasionne des frais d'entretien et de restauration, de l'autre elle est créatrice d'emploi.

Dans cet ordre d'idées, l'accent est mis sur l'importance que revêt la formation, à un niveau professionnel avancé, d'artisans et de techniciens spécialisés.

Le double objectif de la Convention peut donc se définir comme suit :

— le renforcement et la promotion de la politique en matière de protection et de mise en valeur du patrimoine sur le territoire des pays signataires;

— l'affirmation de la solidarité européenne en ce qui concerne la conservation du patrimoine, et la stimulation de la collaboration entre les pays et les régions.

C'est la raison pour laquelle le texte est divisé en deux parties.

La première partie a trait aux mesures de protection minimales et à la politique à mettre en œuvre dans l'esprit des objectifs du Conseil de l'Europe et d'autres organisations internationales spécialisées.

La seconde partie vise une coopération européenne plus étroite en faveur du patrimoine. Elle définit les principes de base de cette coopération.

De plus, la Convention prévoit la création d'un comité qui contrôlera l'application de la Convention et qui, le cas échéant, proposera des amendements et formulera des recommandations en fonction de l'évolution de la situation et de l'apparition de nouveaux besoins.

Cette Convention a déjà été ratifiée par Chypre, Danemark, France, Allemagne, Hongrie (adhésion), Italie, Liechtenstein, Malte, Espagne, Suède, Turquie, Royaume-Unie, URSS (adhésion).

La Convention est entrée en vigueur le 1er décembre 1987.

Le Ministre des Affaires étrangères,

M. EYSKENS

Het geïntegreerde behoud van die waarden vormt bovendien een belangrijk onderdeel van de kwaliteit van het leefmilieu. Het Verdrag legt de nadruk op de samenhang van monumenten- en landschapszorg met de andere aspecten van de ruimtelijke context waarin wij leven, zoals de ruimtelijke ordening en de milieuzorg. Tevens wordt aandacht besteed aan de economische betekenis van de monumentenzorg : enerzijds brengt zij kosten met zich mee voor onderhouds- en restauratiewerken, anderzijds scheidt zij daardoor ook werkgelegenheid.

In dit verband wordt gewezen op het belang van een gedegen beroepsopleiding van gespecialiseerde vak- en ambachtsslui.

De dubbele doelstelling van het Verdrag kan derhalve als volgt worden omschreven :

— het beleid inzake bescherming en valorisatie van het patrimonium op het grondgebied van de aangesloten landen versterken en bevorderen;

— het affirmeren van een Europese solidariteit omtrent het behoud van het patrimonium en het bevorderen van de onderlinge samenwerking tussen de landen en regio's.

De structuur van de tekst is dan ook tweedelig.

Een eerste deel heeft betrekking op de minimale beschermingsmaatregel en op het te voeren beleid in de geest van de doelstellingen van de Raad van Europa en van andere gespecialiseerde internationale instellingen.

Het tweede deel is gericht op een nauwere Europese samenwerking ten bate van het patrimonium. Het legt de principes vast waarop deze samenwerking is gebaseerd.

Voorts voorziet het Verdrag in de oprichting van een comité dat de toepassing van het Verdrag zal volgen en dat eventueel amendementen zal voorstellen en aanbevelingen zal formuleren naargelang van de ontwikkelingen die zich voordoen en het ontstaan van nieuwe behoeften.

Dit Verdrag werd reeds bekrachtigd door Cyprus, Denemarken, Frankrijk, Duitsland, Hongarije (toetreding), Italië, Liechtenstein, Malta, Spanje, Zweden, Turkije, Verenigd Koninkrijk, USSR (toetreding).

Het Verdrag is in werking getreden op 1 december 1987.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

M. EYSKENS

**AVANT-PROJET DE LOI
soumis à l'avis du Conseil d'Etat**

**Avant-projet de loi portant approbation
de la Convention pour la sauvegarde
du patrimoine architectural de l'Europe,
faite à Grenade le 3 octobre 1985**

Article unique

La Convention pour la sauvegarde du patrimoine architectural de l'Europe, faite à Grenade le 3 octobre 1985, sortira son plein et entier effet.

**VOORONTWERP VAN WET
voorgelegd aan het advies van de Raad van State**

**Voorontwerp van wet houdende goedkeuring
van het Europees Verdrag ter bescherming
van het bouwkundig erfgoed van Europa,
opgemaakt te Granada op 3 oktober 1985**

Enig artikel

Het Europees Verdrag ter bescherming van het bouwkundig erfgoed van Europa, opgemaakt te Granada op 3 oktober 1985, zal volkomen uitwerking hebben.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, neuvième chambre, saisi par le Ministre des Affaires étrangères, le 8 janvier 1991, d'une demande d'avis sur un projet de loi « portant approbation de la Convention pour la sauvegarde du patrimoine architectural de l'Europe, faite à Grenade le 3 octobre 1985 », a donné le 13 mars 1991 l'avis suivant :

Le projet n'appelle pas d'observation.

La chambre était composée de

MM. :

P. TAPIE, *président de chambre*;

R. ANDERSEN,
M. LEROY, *conseillers d'Etat*;

F. RIGAUX,
F. DELPEREE, *assesseurs de la section de législation*;

Mme :

R. DEROY, *greffier*.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. P. TAPIE.

Le rapport a été présenté par M. C. MENDIAUX, premier auditeur. La note du Bureau de coordination a été rédigée et exposée par M. S. SAINT-VITEUX, référendaire adjoint.

Le Greffier,

R. DEROY

Le Président,

P. TAPIE

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, negende kamer, op 8 januari 1991 door de Minister van Buitenlandse Zaken verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van wet « houdende goedkeuring van het Europees Verdrag ter bescherming van het bouwkundig erfgoed van Europa, opgemaakt te Granada op 3 oktober 1985 », heeft op 13 maart 1991 het volgend advies gegeven :

Bij het ontwerp zijn geen opmerkingen te maken.

De kamer was samengesteld uit

HH. :

P. TAPIE, *kamervoorzitter*;

R. ANDERSEN,
M. LEROY, *staatsraden*;

F. RIGAUX,
F. DELPEREE, *assessoren van de afdeling wetgeving*;

Mevr. :

R. DEROY, *griffier*.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de heer P. TAPIE.

Het verslag werd uitgebracht door de heer C. MENDIAUX, eerste auditeur. De nota van het coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door de heer S. SAINT-VITEUX, adjunct-referendaris.

De Griffier,

R. DEROY

De Voorzitter,

P. TAPIE

PROJET DE LOI

BAUDOUIN, ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition de Notre Ministre des Affaires étrangères,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS

Notre Ministre des Affaires étrangères est chargé de présenter, en Notre nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit :

Article unique

La Convention pour la sauvegarde du patrimoine architectural de l'Europe, faite à Grenade le 3 octobre 1985, sortira son plein et entier effet.

Donné à Motril, le 4 avril 1991.

BAUDOUIN

PAR LE ROI :

Le Ministre des Affaires étrangères,

M. EYSKENS

WETSONTWERP

BOUDEWIJN, KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,
ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze Minister van Buitenlandse Zaken,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Minister van Buitenlandse Zaken is gelast, in Onze naam, bij de Wetgevende Kamers het wetsontwerp in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Enig artikel

Het Europees Verdrag ter bescherming van het bouwkundig erfgoed van Europa, opgemaakt te Granada op 3 oktober 1985, zal volkomen uitwerking hebben.

Gegeven te Motril, 4 april 1991.

BOUDEWIJN

VAN KONINGSWEGE :

De Minister van Buitenlandse Zaken,

M. EYSKENS

**CONVENTION POUR LA SAUVEGARDE
DU PATRIMOINE ARCHITECTURAL
DE L'EUROPE**

Les Etats membres du Conseil de l'Europe, signataires de la présente Convention,

Considérant que le but du Conseil de l'Europe est de réaliser une union plus étroite entre ses membres, afin notamment de sauvegarder et de promouvoir les idéaux et les principes qui sont leur patrimoine commun;

Reconnaissant que le patrimoine architectural constitue une expression irremplaçable de la richesse et de la diversité du patrimoine culturel de l'Europe, un témoin inestimable de notre passé et un bien commun à tous les Européens;

Vu la Convention Culturelle Européenne signée à Paris le 19 décembre 1954 et notamment son article 1er;

Vu la Charte Européenne du Patrimoine Architectural adoptée par le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe le 26 septembre 1975 et la Résolution (76) 28, adoptée le 14 avril 1976, relative à l'adaptation des systèmes législatifs et réglementaires nationaux aux exigences de la conservation intégrée du patrimoine architectural;

Vu la Recommandation 880 (1979) de l'Assemblée Parlementaire du Conseil de l'Europe relative à la conservation du patrimoine architectural;

Compte tenu de la Recommandation n° R (80) 16 du Comité des Ministres aux Etats membres concernant la formation spécialisée des architectes, urbanistes, ingénieurs du génie civil et paysagistes ainsi que la Recommandation n° R (81) du Comité des Ministres adoptée le 1er juillet 1981 concernant les actions à entreprendre en faveur de certains métiers menacés de disparition dans le cadre de l'activité artisanale;

Rappelant qu'il importe de transmettre un système de références culturelles aux générations futures, d'améliorer le cadre de vie urbain et rural et de favoriser par la même occasion le développement économique, social et culturel des Etats et des régions;

Affirmant qu'il importe de s'accorder sur les orientations essentielles d'une politique commune qui garantisse la sauvegarde et la mise en valeur du patrimoine architectural,

Sont convenus de ce qui suit :

DEFINITION DU PATRIMOINE ARCHITECTURAL

Article 1er

Aux fins de la présente Convention, l'expression « patrimoine architectural » est considérée comme comprenant les biens immeubles suivants :

1. Les monuments : toutes réalisations particulièrement remarquables en raison de leur intérêt historique, archéologique, artistique, scientifique, social ou technique, y compris les installations ou les éléments décoratifs faisant partie intégrante de ces réalisations;

(VERTALING)

**OVEREENKOMST INZAKE HET BEHOUD
VAN HET ARCHITECTONISCHE ERFGOED
VAN EUROPA**

De Lid-Staten van de Raad van Europa die deze Overeenkomst hebben ondertekend,

Overwegende dat het doel van de Raad van Europa is een grotere eenheid tussen zijn leden tot stand te brengen teneinde onder meer de idealen en beginselen, die hun gemeenschappelijk erfdeel zijn, veilig te stellen en te verwezenlijken;

Erkennend dat het architectonische erfgoed een onvervangbare weergave is van de rijkdom en de verscheidenheid van het culturele erfgoed van Europa, getuigt van de onschatbare waarde van ons verleden en het gemeenschappelijke erfgoed is van alle Europeanen;

Gezien het Europese Culturele Verdrag, dat is ondertekend te Parijs op 19 december 1954, en met name artikel 1 van dit Verdrag;

Gezien het Europese Handvest betreffende het architectonische erfgoed, dat op 26 september 1975 is aangenomen door het Comité van Ministers van de Raad van Eu. opa en de op 14 april 1976 aangenomen Resolutie (76) 28, betreffende de aanpassing van de nationale wetten en voorschriften aan de vereisten van het geïntegreerde behoud van het architectonische erfgoed;

Gezien Aanbeveling 880 (1979) van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa betreffende het behoud van het architectonische erfgoed;

Rekening houdend met Aanbeveling n° R (80) 16 van het Comité van Ministers aan de Lid-Staten betreffende de gespecialiseerde opleiding van architecten, stedenbouwkundigen, civielingenieurs en landschapsarchitecten, alsmede de op 1 juli 1981 aangenomen Aanbeveling n° R (81) 13 van het Comité van Ministers betreffende de te nemen maatregelen ten gunste van enkele uitstervende beroepen in de ambachtelijke sfeer;

Eraan herinnerend dat het van belang is aan de toekomstige generaties een referentiekader op cultureel gebied door te geven, het stads- en plattelandsmilieu te verbeteren en daarbij de economische, sociale en culturele ontwikkeling van de Staten en regio's te bevorderen;

Bevestigend dat het van belang is overeenstemming te bereiken over de grote lijnen van een gemeenschappelijk beleid dat het behoud en de verbetering van het architectonische erfgoed waarborgt,

Zijn overeengekomen als volgt :

**OMSCHRIJVING VAN HET BEGRIP
ARCHITECTONISCH ERFGOED**

Artikel 1

Voor de toepassing van deze Overeenkomst, wordt het begrip « architectonisch erfgoed » geacht de volgende onroerende goederen te omvatten :

1. Monumenten, alle bouwwerken van opmerkelijk historisch, archeologisch, artistiek, wetenschappelijk, sociaal of technisch belang, met inbegrip van de bijbehorende uitrusting;

2. Les ensembles architecturaux : groupements homogènes de constructions urbaines ou rurales remarquables par leur intérêt historique, archéologique, artistique, scientifique, social ou technique et suffisamment cohérents pour faire l'objet d'une délimitation topographique;

3. Les sites : œuvres combinées de l'homme et de la nature, partiellement construites et constituant des espaces suffisamment caractéristiques et homogènes pour faire l'objet d'une délimitation topographique, remarquables par leur intérêt historique, archéologique, artistique, scientifique, social ou technique.

IDENTIFICATION DES BIENS A PROTEGER

Art. 2

Afin d'identifier avec précision les monuments, ensembles architecturaux et sites susceptibles d'être protégés, chaque Partie s'engage à en poursuivre l'inventaire et, en cas de menaces pesant sur les biens concernés, à établir dans les meilleurs délais une documentation appropriée.

PROCEDURES LEGALES DE PROTECTION

Art. 3

Chaque Partie s'engage :

1. à mettre en œuvre un régime légal de protection du patrimoine architectural;
2. à assurer, dans le cadre de ce régime et selon des modalités propres à chaque Etat ou région, la protection des monuments, des ensembles architecturaux et des sites.

Art. 4

Chaque Partie s'engage :

1. à appliquer en vertu de la protection juridique des biens considérés, des procédures de contrôle et d'autorisation appropriées;
2. à éviter que des biens protégés ne soient défigurés, dégradés ou démolis. Dans cette perspective, chaque Partie s'engage, si ce n'est pas déjà fait, à introduire dans sa législation des dispositions prévoyant :
  - a) la soumission à une autorité compétente des projets de démolition ou de modification de monuments déjà protégés ou faisant l'objet d'une procédure de protection, ainsi que de tout projet qui affecte leur environnement;
  - b) la soumission à une autorité compétente des projets affectant tout ou partie d'un ensemble architectural ou d'un site, et portant sur des travaux
    - de démolition de bâtiments
    - de construction de nouveaux bâtiments
    - de modifications importantes qui porteraient atteinte au caractère de l'ensemble architectural ou du site;
  - c) la possibilité pour les pouvoirs publics de mettre en demeure le propriétaire d'un bien protégé d'effectuer des

2. Gebouwen die een architectonische eenheid vormen : homogene groepen van gebouwen in de stad of op het platteland die van opmerkelijk historisch, archeologisch, artistiek, wetenschappelijk, sociaal of technisch belang zijn en waartussen zoveel samenhang bestaat dat deze aangeduid kunnen worden als topografische eenheden;

3. Waardevolle gebieden : creaties die zijn ontstaan door het samenspel van natuur en mens, die gedeeltelijk zijn bebouwd en die voldoende karakteristiek en homogeen zijn om te worden aangeduid als een topografische eenheid van opmerkelijk historisch, archeologisch, artistiek, wetenschappelijk, sociaal of technisch belang.

GOEDEREN DIE BESCHERMD DIENEN TE WORDEN

Art. 2

Teneinde nauwkeurig te bepalen welke monumenten, gebouwen die een architectonische eenheid vormen en waardevolle gebieden beschermd dienen te worden, verplicht iedere Partij zich ertoe een inventarisatie hiervan bij te houden en, ingeval deze goederen worden bedreigd, zo spoedig mogelijk een passende documentatie op te stellen.

WETTELIJKE BESCHERMINGSPROCEDURES

Art. 3

Iedere Partij verplicht zich ertoe :

1. een wettelijke regeling op te stellen ter bescherming van het architectonische erfgoed;
2. in het kader van die regeling en op een voor iedere Staat of regio passende wijze te zorgen voor de bescherming van de monumenten, gebouwen die een architectonische eenheid vormen en landschappen.

Art. 4

Iedere Partij verplicht zich ertoe :

1. passende controle- en goedkeuringsprocedures toe te passen met het oog op de wettelijke bescherming van de bedoelde goederen;
2. te voorkomen dat beschermde goederen worden ontsteld, vernield of afgebroken. Daartoe verplicht iedere Partij zich ertoe, indien dit nog niet is geschied, in haar wetgeving bepalingen op te nemen die erop zijn gericht :
  - a) een bevoegde autoriteit in kennis te stellen van alle plannen tot afbraak of verandering van reeds beschermde monumenten en van monumenten waarvoor bescherming wordt overwogen, alsmede van ieder project waardoor de omgeving van deze monumenten wordt aangetast;
  - b) een bevoegde autoriteit in kennis te stellen van alle plannen waardoor een waardevol gebied of een groep gebouwen die een architectonische eenheid vormen geheel dan wel gedeeltelijk wordt aangetast als gevolg van :
    - de afbraak van bestaande gebouwen
    - de bouw van nieuwe gebouwen
    - belangrijke veranderingen waardoor het karakter van het waardevol gebied of van de groep gebouwen die een architectonische eenheid vormen zou worden aangetast;
  - c) het de overheid mogelijk te maken van de eigenaar van een beschermd goed te eisen dat hij werkzaamheden

travaux ou de se substituer à lui en cas de défaillance de sa part;

- d) la possibilité d'exproprier un bien protégé.

Art. 5

Chaque Partie s'engage à proscrire le déplacement de tout ou partie d'un monument protégé, sauf dans l'hypothèse où la sauvegarde matérielle de ce monument l'exigerait impérativement. En ce cas, l'autorité compétente prendrait les garanties nécessaires pour son démontage, son transfert et son remontage dans un lieu approprié.

MESURES COMPLEMENTAIRES

Art. 6

Chaque Partie s'engage à :

1. prévoir, en fonction des compétences nationales, régionales et locales et dans la limite des budgets disponibles, un soutien financier des pouvoirs publics aux travaux d'entretien et de restauration du patrimoine architectural situé sur son territoire;
2. avoir recours, le cas échéant, à des mesures fiscales susceptibles de favoriser la conservation de ce patrimoine;
3. encourager les initiatives privées en matière d'entretien et de restauration de ce patrimoine.

Art. 7

Aux bords des monuments, à l'intérieur des ensembles architecturaux et des sites, chaque Partie s'engage à susciter des mesures visant à améliorer la qualité de l'environnement.

Art. 8

Chaque Partie s'engage en vue de limiter les risques de dégradation physique du patrimoine architectural :

1. à soutenir la recherche scientifique en vue d'identifier et d'analyser les effets nuisibles de la pollution et en vue de définir les moyens de réduire ou d'éliminer ces effets;
2. à prendre en considération les problèmes spécifiques de la conservation du patrimoine architectural dans les politiques de lutte contre la pollution.

SANCTIONS

Art. 9

Chaque Partie s'engage, dans le cadre des pouvoirs qui sont les siens, à faire en sorte que les infractions à la législation protégeant le patrimoine architectural fassent l'objet de mesures appropriées et suffisantes de la part de l'autorité compétente. Ces mesures peuvent entraîner, le

uitvoert of, indien de eigenaar in gebreke blijft, deze werkzaamheden zelf te verrichten.

- d) het mogelijk te maken een beschermd goed te ont-eigenen.

Art. 5

Iedere Partij verplicht zich ertoe de verplaatsing van een beschermd monument of van een deel daarvan te verbieden, behalve indien zulks dringend is vereist voor het behoud van dit monument. In dat geval neemt de bevoegde autoriteit de nodige voorzorgsmaatregelen betreffende het demonteren, het overbrengen en het herbouwen van het monument op een geschikte plaats.

AANVULLENDE MAATREGELLEN

Art. 6

Iedere Partij verplicht zich ertoe :

1. ervoor te zorgen dat de overheid, overeenkomstig haar bevoegdheid op nationaal, regionaal of plaatselijk niveau en voorzover de geldende begrotingen zulks toestaan, financiële steun beschikbaar stelt voor het onderhoud en de restauratie van het op haar grondgebied gelegen architectonische erfgoed.
2. zo nodig belastingmaatregelen te nemen teneinde het behoud van dit erfgoed te bevorderen;
3. het particuliere initiatief voor onderhoud en restauratie van dit erfgoed te stimuleren.

Art. 7

Iedere Partij verplicht zich ertoe ervoor te zorgen dat er maatregelen worden genomen teneinde in de directe omgeving van monumenten en binnen de architectonische eenheden van gebouwen alsmede in de waardevolle gebieden het leefmilieu te verbeteren.

Art. 8

Teneinde de risico's van een achteruitgang van de toestand van het architectonische erfgoed te beperken, verplicht iedere Partij zich ertoe :

1. steun te verlenen voor wetenschappelijk onderzoek voor het vaststellen en het analyseren van de schadelijke gevolgen van vervuiling en voor het vinden van een aanpak om deze gevolgen te verminderen of weg te nemen ;
2. bij het beleid in de strijd tegen de vervuiling rekening te houden met de speciale problemen van het behoud van het architectonische erfgoed.

STRAFMAATREGELLEN

Art. 9

Iedere Partij verplicht zich ertoe om, voor zover zulks in haar vermogen ligt, ervoor te zorgen dat bij overtredingen van de wetgeving tot bescherming van het architectonische erfgoed, door de bevoegde autoriteit voldoende en passende maatregelen worden genomen. Deze maatregelen kunnen,

cas échéant, l'obligation pour les auteurs de démolir un nouvel édifice construit irrégulièrement ou de restituer l'état antérieur du bien protégé.

POLITIQUES DE CONSERVATION

Art. 10

Chaque Partie s'engage à adopter des politiques de conservation intégrée qui :

1. placent la protection du patrimoine architectural parmi les objectifs essentiels de l'aménagement du territoire et de l'urbanisme et qui assurent la prise en compte de cet impératif aux divers stades de l'élaboration des plans d'aménagement et des procédures d'autorisation de travaux;

2. suscitent des programmes de restauration et d'entretien du patrimoine architectural;

3. fassent de la conservation, de l'animation et de la mise en valeur du patrimoine architectural, un élément majeur des politiques en matière de culture, d'environnement et d'aménagement du territoire;

4. favorisent, lorsque c'est possible, dans le cadre des processus d'aménagement du territoire et de l'urbanisme, la conservation et l'utilisation de bâtiments dont l'importance propre ne justifierait pas une protection au sens de l'Article 3, paragraphe 1er, de la présente Convention, mais qui présenterait une valeur d'accompagnement du point de vue de l'environnement urbain ou rural ou du cadre de vie;

5. favorisent l'application et le développement, indispensables à l'avenir du patrimoine, des techniques et matériaux traditionnels.

Art. 11

Chaque Partie s'engage à favoriser, tout en respectant le caractère architectural et historique du patrimoine :

— l'utilisation des biens protégés compte tenu des besoins de la vie contemporaine;

— l'adaptation, lorsque cela s'avère approprié, de bâtiments anciens à des usages nouveaux.

Art. 12

Tout en reconnaissant l'intérêt de faciliter la visite par le public des biens protégés, chaque Partie s'engage à faire en sorte que les conséquences de cette ouverture au public, notamment les aménagements d'accès, ne portent pas atteinte au caractère architectural et historique de ces biens et de leur environnement.

Art. 13

Afin de faciliter la mise en œuvre de ces politiques, chaque Partie s'engage à développer dans le contexte propre de son organisation politique et administrative, la coopéra-

in bepaalde gevallen, voor de overtreders de verplichting inhouden een nieuw gebouw dat niet volgens de voorschriften is gebouwd, af te breken, dan wel het beschermde goed in zijn oude staat te herstellen.

BELEID TEN AANZIEN VAN HET BEHOUD VAN HET ARCHITECTONISCHE ERFGOED

Art. 10

Iedere Partij verplicht zich ertoe een geïntegreerd beleid te voeren dat is gericht op het behoud van het architectonische erfgoed en dat :

1. de bescherming van het architectonische erfgoed aanvaardt als een essentieel doel van de ruimtelijke ordening en de stadsplanning en waarbij ervoor wordt gezorgd dat met dit vereiste rekening wordt gehouden in de diverse stadia, zowel bij de planologische uitwerking, als bij de procedures voor het verlenen van vergunningen voor de uit te voeren werkzaamheden;

2. opstelling van programma's voor restauratie en onderhoud van het architectonische erfgoed bevordert;

3. het behoud, de bevordering en de verbetering van het architectonische erfgoed maakt tot één van de pijlers van het beleid inzake cultuur, milieubeheer en ruimtelijke ordening;

4. wanneer zulks mogelijk is, bij de ruimtelijke ordening en in de stadsplanning, het behoud en het gebruik bevordert van gebouwen waarvan het eigenlijke belang geen bescherming rechtvaardigt in de zin van artikel 3, eerste lid, van deze Overeenkomst, maar die van belang zijn gezien vanuit het standpunt van het milieu van stad en platteland en vanuit dat van de kwaliteit van het bestaan.

5. de toepassing en de ontwikkeling van de traditionele technieken en materialen bevordert in het belang van de toekomst van het architectonische erfgoed.

Art. 11

Rekening houdend met de architectonische en historische aard van het erfgoed, verplicht iedere Partij zich tot het bevorderen van :

— het gebruik van de beschermde goederen, rekening houdend met de behoeften van het hedendaagse leven;

— het zodanig aanpassen van oude gebouwen dat deze voor nieuwe doeleinden kunnen worden gebruikt.

Art. 12

Erkennend dat het van belang is dat het publiek in staat wordt gesteld beschermde goederen te bezoeken, verplicht iedere Partij zich ertoe alle maatregelen te nemen opdat de gevolgen van dit openstellen voor het publiek, in het bijzonder de nodige voorzieningen voor het toegankelijk maken, geen aantasting betekenen voor de architectonische en historische aard van deze goederen en omgeving.

Art. 13

Teneinde de toepassing van dit beleid te vergemakkelijken, verplicht iedere Partij zich ertoe om, binnen haar mogelijkheden op het gebied van beleid en bestuur, een

tion effective aux divers échelons des services responsables de la conservation, de l'action culturelle, de l'environnement et de l'aménagement du territoire.

PARTICIPATION ET ASSOCIATIONS

Art. 14

En vue de seconder l'action des pouvoirs publics en faveur de la connaissance, la protection, la restauration, l'entretien, la gestion et l'animation du patrimoine architectural, chaque Partie s'engage :

1. à mettre en place, aux divers stades des processus de décision, des structures d'information, de consultation et de collaboration entre l'Etat, les collectivités locales, les institutions et associations culturelles et le public;
2. à favoriser le développement du mécénat et des associations à but non lucratif œuvrant en la matière.

INFORMATION ET FORMATION

Art. 15

Chaque Partie s'engage :

1. à valoriser la conservation du patrimoine architectural dans l'opinion publique aussi bien en tant qu'élément d'identité culturelle que comme source d'inspiration et de créativité pour les générations présentes et futures;
2. à promouvoir à cette fin des politiques d'information et de sensibilisation notamment à l'aide de techniques modernes de diffusion et d'animation, ayant en particulier pour objectif :
  - a) d'éveiller ou d'accroître la sensibilité du public, dès l'âge scolaire, à la protection du patrimoine, à la qualité de l'environnement bâti et à l'expression architecturale;
  - b) de mettre en évidence l'unité du patrimoine culturel et des liens existant entre l'architecture, les arts, les traditions populaires et modes de vie, que ce soit à l'échelon européen, national ou régional.

Art. 16

Chaque Partie s'engage à favoriser la formation des diverses professions et des divers corps de métiers intervenant dans la conservation du patrimoine architectural.

doeltreffende samenwerking te bevorderen tussen de diverse niveaus waarop wordt gewerkt aan het behoud van het architectonische erfgoed, de cultuur, het milieu en de ruimtelijke ordening.

DEELNEMING EN VERENIGINGEN

Art. 14

Ter ondersteuning van het optreden van de overheid bij het vaststellen, het beschermen, het restaureren, het onderhouden en het beheren van, alsmede het aandacht vragen voor het architectonische erfgoed, verplicht iedere Partij zich ertoe :

1. in de verschillende stadia van besluitvorming te zorgen voor passende structuren voor informatie, overleg en samenwerking tussen de centrale overheid, de regionale en de lokale overheden, culturele instellingen en verenigingen en het publiek;
2. te bevorderen dat financiële steun van particuliere zijde alsmede van verenigingen zonder winstoogmerk die op dit gebied werkzaam zijn, tot ontwikkeling worden gebracht.

INFORMATIE EN OPLEIDING

Art. 15

Iedere Partij verplicht zich ertoe :

1. het publiek bewust te maken van de waarde van het behoud van het architectonische erfgoed, niet alleen als onderdeel van de culturele identiteit maar ook als bron van inspiratie en creativiteit voor de huidige en toekomstige generaties;
2. in verband daarmee een beleid voor te staan dat is gericht op verspreiding van informatie en op het bewust maken van het publiek, in het bijzonder met behulp van moderne communicatie- en propagandatechnieken, waarbij in het bijzonder wordt beoogd :
  - a) bij het publiek, vanaf de schoolgaande leeftijd, belangstelling dan wel meer belangstelling te wekken voor de bescherming van het erfgoed, de kwaliteit van de gebouwde omgeving en voor de architectuur;
  - b) de eenheid van het culturele erfgoed en de banden die er bestaan tussen architectuur, kunst, volksgebruiken en levensgewoonten, op Europees, nationaal of regionaal niveau zichtbaar te maken.

Art. 16

Iedere Partij verplicht zich ertoe de opleiding te bevorderen in verschillende beroepen en ambachten die betrokken zijn bij het behoud van het architectonische erfgoed.

COORDINATION EUROPEENNE
DES POLITIQUES DE CONSERVATION

Art. 17

Les Parties s'engagent à échanger des informations sur leurs politiques de conservation en ce qui concerne :

1. les méthodes à définir en matière d'inventaire, de protection et de conservation des biens, compte tenu de l'évolution historique et de l'augmentation progressive du patrimoine architectural;

2. les moyens de concilier pour le mieux l'impératif de protection du patrimoine architectural et les besoins actuels de la vie économique, sociale et culturelle;

3. les possibilités offertes par les technologies nouvelles, concernant à la fois l'identification et l'enregistrement, la lutte contre la dégradation des matériaux, la recherche scientifique, les travaux de restauration et les modes de gestion et d'animation du patrimoine architectural;

4. les moyens de promouvoir la création architecturale qui assure la contribution de notre époque au patrimoine de l'Europe.

Art. 18

Les Parties s'engagent à se prêter chaque fois que nécessaire une assistance technique mutuelle s'exprimant dans un échange d'expériences et d'experts en matière de conservation du patrimoine architectural.

Art. 19

Les Parties s'engagent à favoriser, dans le cadre des législations nationales pertinentes ou des accords internationaux par lesquels elles sont liées, les échanges européens de spécialistes de la conservation du patrimoine architectural, y compris dans le domaine de la formation permanente.

Art. 20

Aux fins de la présente Convention, un Comité d'experts institué par le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe en vertu de l'Article 17 du Statut du Conseil de l'Europe est chargé de suivre l'application de la Convention et en particulier :

1. de soumettre périodiquement au Comité des Ministres du Conseil de l'Europe un rapport sur la situation des politiques de conservation du patrimoine architectural dans les Etats parties à la Convention, sur l'application des principes qu'elle a énoncés et sur ses propres activités;

2. de proposer au Comité des Ministres du Conseil de l'Europe toute mesure tendant à la mise en œuvre des dispositions de la Convention, y compris dans le domaine des activités multilatérales et en matière de révision ou

EUROPESE COORDINATIE VAN HET BELEID
BETREFFENDE HET BEHOUD VAN HET
ARCHITECTONISCHE ERFGOED

Art. 17

De Partijen verplichten zich ertoe over hun beleid betreffende het behoud van het architectonische erfgoed informatie uit te wisselen omtrent :

1. de te volgen methoden voor de inventarisatie, de bescherming en het behoud van de onroerende goederen, daarbij rekening houdend met de historische ontwikkeling en met de geleidelijke uitbreiding van het architectonische erfgoed;

2. de wijze waarop de noodzaak tot bescherming van het architectonische erfgoed zo goed mogelijk kan worden gecombineerd met de behoeften van het hedendaagse economische, sociale en culturele leven;

3. de door de nieuwe technologieën geboden mogelijkheden voor opsporing en registratie van objecten, bestrijding van het materiële verval, wetenschappelijk onderzoek, restauratiewerkzaamheden alsmede de wijzen van beheer en verbetering van het architectonische erfgoed;

4. de middelen ter bevordering van scheppend werk op architectonisch gebied als hedendaagse bijdrage tot het Europese erfgoed.

Art. 18

De Partijen verbinden zich ertoe elkaar, waar nodig, wederzijdse technische bijstand te verlenen in de vorm van uitwisseling van ervaringen en deskundigen op het gebied van het behoud van het architectonische erfgoed.

Art. 19

De Partijen verbinden zich ertoe om, in het kader van de nationale wetgeving ter zake of van de internationale overeenkomsten waardoor zij zijn gebonden, op Europees niveau uitwisselingen te bevorderen van deskundigen op het gebied van het behoud van het architectonische erfgoed, met inbegrip van deskundigen belast met bijscholing op dit gebied.

Art. 20

Voor de toepassing van deze Overeenkomst wordt een door het Comité van Ministers van de Raad van Europa ingevolge artikel 17 van het Statuut van de Raad van Europa ingesteld comité van deskundigen belast met het toezicht op de toepassing van de Overeenkomst en in het bijzonder met :

1. het regelmatig verslag uitbrengen aan het Comité van Ministers van de Raad van Europa over de situatie met betrekking tot het beleid ten aanzien van het behoud van het architectonische erfgoed in de Staten die Partij zijn bij de Overeenkomst, over de tenuitvoerlegging van de in de Overeenkomst genoemde beginselen alsmede over zijn eigen werkzaamheden;

2. het doen van voorstellen aan het Comité van Ministers van de Raad van Europa van maatregelen voor de uitvoering van de bepalingen van de Overeenkomst, alsmede van maatregelen betreffende multilaterale activiteiten,

d'amendement de la Convention ainsi que d'information du public sur les objectifs de la Convention;

3. de faire des recommandations au Comité des Ministres du Conseil de l'Europe relatives à l'invitation d'Etats non-membres du Conseil de l'Europe à adhérer à la Convention.

Art. 21

Les dispositions de la présente Convention ne portent pas atteinte à l'application des dispositions spécifiques plus favorables à la protection des biens visés à l'Article 1 contenues dans

- la Convention concernant la protection du Patrimoine mondial, culturel et naturel du 16 novembre 1972;
- la Convention européenne pour la protection du patrimoine archéologique du 6 mai 1969.

CLAUSES FINALES

Art. 22

1. La présente Convention est ouverte à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe.

Elle sera soumise à ratification, acceptation ou approbation. Les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2. La présente Convention entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date à laquelle trois Etats membres du Conseil de l'Europe auront exprimé leur consentement à être liés par la Convention conformément aux dispositions du paragraphe précédent.

3. Elle entrera en vigueur à l'égard de tout Etat membre qui exprimerait ultérieurement son consentement à être lié par elle, le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

Art. 23

1. Après l'entrée en vigueur de la présente Convention, le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe pourra inviter tout Etat non membre du Conseil ainsi que la Communauté économique européenne à adhérer à la présente Convention, par une décision prise à la majorité prévue à l'article 20.d du Statut du Conseil de l'Europe, et à l'unanimité des représentants des Etats contractants ayant le droit de siéger au Comité.

2. Pour tout Etat adhérent ou pour la Communauté économique européenne en cas d'adhésion, la Convention entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de dépôt de l'instrument d'adhésion près le Secrétaire général du Conseil de l'Europe.

herziening of wijziging van de Overeenkomst en voorlichting van het publiek over de doelstellingen van de Overeenkomst;

3. het doen van aanbevelingen aan het Comité van Ministers van de Raad van Europa betreffende het uitnodigen van Staten die geen lid van de Raad van Europa zijn, toe te treden tot deze Overeenkomst.

Art. 21

De bepalingen van deze Overeenkomst doen geen afbreuk aan de toepassing van specifieke bepalingen die gunstiger zijn voor de bescherming van de goederen bedoeld in artikel 1, en die zijn vervat in

- de Overeenkomst inzake de Bescherming van Natuurlijk Erfgoed van de Wereld van 16 november 1972;
- de Europese Overeenkomst inzake de Bescherming van Archeologisch Erfgoed van 6 mei 1969.

SLOTBEPALINGEN

Art. 22

1. Deze Overeenkomst staat open voor ondertekening door de Lid-Staten van de Raad van Europa.

De Overeenkomst dient te worden bekrachtigd, aanvaard of goedgekeurd. De akten van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

2. Deze Overeenkomst treedt in werking op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum waarop die Lid-Staten van de Raad van Europa hun instemming aan de Overeenkomst te worden gebonden overeenkomstig het bepaalde in het vorige lid tot uitdrukking hebben gebracht.

3. Ten aanzien van iedere Lid-Staat die later zijn instemming tot uitdrukking heeft gebracht door de Overeenkomst te worden gebonden, treedt de Overeenkomst in werking op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van nederlegging van de akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring.

Art. 23

1. Na de inwerkingtreding van deze Overeenkomst, kan het Comité van Ministers van de Raad van Europa iedere Staat die geen lid van de Raad is, alsmede de Europese Economische Gemeenschap uitnodigen toe te treden tot deze Overeenkomst, wanneer daartoe wordt besloten met de meerderheid van stemmen bedoeld in artikel 20, letter d, van het Statuut van de Raad van Europa of met algemene stemmen van de vertegenwoordigers van de Overeenkomstsluitende Staten die gerechtigd zijn zitting te hebben in het Comité.

2. Ten aanzien van iedere toetredende Staat of ten aanzien van de Europese Economische Gemeenschap indien deze toetreedt, treedt de Overeenkomst in werking op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van nederlegging van de akte van toetreding bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

Art. 24

1. Tout Etat peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, désigner le ou les territoires auxquels s'appliquera la présente Convention.

2. Tout Etat peut, à tout autre moment par la suite, par une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, étendre l'application de la présente Convention à tout autre territoire désigné dans la déclaration. La Convention entrera en vigueur à l'égard de ce territoire le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la déclaration par le Secrétaire Général.

3. Toute déclaration faite en vertu des deux paragraphes précédents pourra être retirée, en ce qui concerne tout territoire désigné dans cette déclaration, par notification adressée au Secrétaire Général. Le retrait prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de six mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Art. 25

1. Tout Etat peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, déclarer qu'il se réserve le droit de ne pas se conformer en tout ou en partie aux dispositions de l'Article 14, paragraphes c et d. Aucune autre réserve n'est admise.

2. Tout Etat contractant qui a formulé une réserve en vertu du paragraphe précédent peut la retirer en tout ou en partie en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Le retrait prendra effet à la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

3. La Partie qui a formulé la réserve au sujet de la disposition mentionnée au premier paragraphe ci-dessus ne peut prétendre à l'application de cette disposition par une autre Partie; toutefois, elle peut, si la réserve est partielle ou conditionnelle, prétendre à l'application de cette disposition dans la mesure où elle l'a acceptée.

Art. 26

1. Toute Partie peut, à tout moment, dénoncer la présente Convention en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2. La dénonciation prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de six mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Art. 27

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera aux Etats membres du Conseil de l'Europe, à tout Etat ayant adhéré à la présente Convention et à la Communauté économique européenne adhérente :

Art. 24

1. Iedere Staat kan bij de ondertekening of bij de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding het gebied of de gebieden aanwijzen waarop deze Overeenkomst van toepassing is.

2. Iedere Staat kan te allen tijde daarna, door middel van een aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa gerichte verklaring de toepassing van deze Overeenkomst uitbreiden tot ieder ander in de verklaring aangewezen gebied. Ten aanzien van dit gebied treedt de Overeenkomst in werking op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van ontvangst van de verklaring door de Secretaris-Generaal.

3. Iedere verklaring gedaan krachtens beide vorige leden kan, ten aanzien van ieder in die verklaring aangewezen gebied, worden ingetrokken door middel van een aan de Secretaris-Generaal gerichte kennisgeving. Deze intrekking wordt van kracht op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een tijdvak van zes maanden na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal.

Art. 25

1. Iedere Staat kan bij de ondertekening of bij de nederlegging van zijn akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding verklaren zich het recht voor te behouden zich niet of slechts gedeeltelijk te houden aan het bepaalde in artikel 4, de letters c en d. Een ander voorbehoud is niet toegestaan.

2. Iedere Overeenkomstsluitende Staat die een voorbehoud heeft gemaakt krachtens het vorige lid, kan dit geheel of gedeeltelijk intrekken door middel van een aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa gerichte kennisgeving. De intrekking wordt van kracht op de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal.

3. De Partij die een voorbehoud heeft gemaakt ten aanzien van het bepaalde in het eerste lid hierboven, kan geen aanspraak maken op de toepassing van dit bepaalde door een andere Partij; indien het gemaakte voorbehoud gedeeltelijk of voorwaardelijk is, kan zij evenwel op de toepassing van dit bepaalde aanspraak maken voor zover zij dit voorbehoud zelf heeft aanvaard.

Art. 26

1. Iedere Partij kan te allen tijde deze Overeenkomst opzeggen door middel van een aan de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa gerichte kennisgeving.

2. De opzegging wordt van kracht op de eerste dag van de maand die volgt op het verstrijken van een tijdvak van zes maanden na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-Generaal.

Art. 27

De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa stelt de Lid-Staten van de Raad van Europa, iedere toetredende Staat en de Europese Economische Gemeenschap, indien deze tot deze Overeenkomst toetreedt, in kennis van :

- a) toute signature;
- b) le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;
- c) toute date d'entrée en vigueur de la présente Convention conformément à ses articles 22, 23 et 24;
- d) tout autre acte, notification ou communication ayant trait à la présente Convention.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention.

Fait à Grenade, le 3 octobre 1985, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats membres du Conseil de l'Europe, ainsi qu'à tout Etat ou à la Communauté économique européenne invités à adhérer à la présente Convention.

Cette Convention a été signée par les Etats suivants : Autriche, Belgique, Chypre, Danemark, France, Allemagne (République fédérale), Grèce, Irlande, Italie, Liechtenstein, Luxembourg, Malte, Pays-Bas, Norvège, Portugal, Espagne, Suède, Turquie, Royaume-Uni.

- a) iedere ondertekening;
- b) de nederlegging van iedere akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding;
- c) iedere datum van inwerkingtreding van deze Overeenkomst overeenkomstig de artikelen 22, 23 en 24;
- d) iedere andere handeling, kennisgeving of mededeling betrekking hebbend op deze Overeenkomst.

Ten blijke waarvan de ondergetekenden, daartoe bevoegd, deze Overeenkomst hebben ondertekend.

Gedaan te Granada op 3 oktober 1985, in de Engelse en de Franse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk authentiek, in een enkel exemplaar, dat zal worden nedergelegd in het archief van de Raad van Europa. De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa zendt hiervan een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift aan elk van de Lid-Staten van de Raad van Europa, alsmede aan iedere Staat of de Europese Economische Gemeenschap die wordt uitgenodigd tot deze Overeenkomst toe te treden.

Dit verdrag werd ondertekend door de volgende Staten : Oostenrijk, België, Cyprus, Denemarken, Frankrijk, Duitsland (Bondsrepubliek), Griekenland, Ierland, Italië, Liechtenstein, Luxemburg, Malta, Nederland, Noorwegen, Portugal, Spanje, Zweden, Turkije, Verenigd Koninkrijk.